

Jerzy Kapłon

Sekcja Narciarska „Watra” Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego „Beskid Śląski” w Cieszynie w latach 1920(1921)–1950

Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura
Fizyczna 13/2, 71-94

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Jerzy KAPŁON*

Sekcja Narciarska „Watra” Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego „Beskid Śląski” w Cieszynie w latach 1920(1921)–1950

Streszczenie

Powstałe w 1873 roku Galicyjskie TT, w kilka miesięcy po powstaniu przemianowane na Towarzystwo Tatrzańskie, a po uzyskaniu przez Polskę niepodległości – na Polskie Towarzystwo Tatrzańskie, już na początku XX wieku w sposób zorganizowany zajęło się propagowaniem narciarstwa, tworząc w 1907 roku Zakopiański Oddział Narciarzy, który w 1911 roku stał się Sekcją Narciarską Towarzystwa Tatrzańskiego. W niedługim czasie zaczęły powstawać sekcje narciarskie przy lokalnych oddziałach Towarzystwa. W roku 1920 zarząd jednego z nich – Oddziału „Beskid Śląski” z siedzibą w Cieszynie – powołał do życia swoją Sekcję Narciarską, nadając jej nazwę „Watra”. Sekcja działała w ramach tego oddziału do 1950 roku, a następnie kontynuowała swoją działalność w strukturach Oddziału PTTK „Beskid Śląski” w Cieszynie. W czasie funkcjonowania w strukturach Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego działacze Sekcji przeprowadzili niezliczoną ilość kursów, szkoleń i wycieczek, dzięki czemu SN „Watra” stała się jedną z najważniejszych sekcji w tym Towarzystwie. Zajmowała się nie tylko propagowaniem turystyki narciarskiej w górach, podejmowała także działania zmierzające do rozwoju narciarstwa sportowego. Szkolenie kolejnych pokoleń narciarzy, uczestnictwo i organizacja licznych zawodów narciarskich oraz budowa skoczni narciarskich i jednej z pierwszych narciarskich tras zjazdowych (z Czantorii w Beskidzie Śląskim) stanowią trwałe dorobek polskiego narciarstwa. Wśród zawodników SN największe sukcesy osiągnął Leopold Tajner, olimpijczyk, wielokrotny mistrz Polski w różnych kategoriach wiekowych w biegach i skokach narciarskich.

Słowa kluczowe: historia narciarstwa, Polskie Towarzystwo Tatrzańskie, Polski Związek Narciarski, Gustaw Koźdoń, Leopold Tajner.

W 2007 roku ukazała się książka zatytułowana *100 lat narciarstwa w Polsce – historia SN PTT 1907 w Zakopanem*¹. Studiując ją, można odnieść wrażenie,

* Mgr, Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze, Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej.

¹ P. Dudzik., W. Szatkowski (red.), *100 lat narciarstwa w Polsce – historia SN PTT 1907 w Zakopanem*, Zakopane 2007.

że rozwój narciarstwa w Polsce (poza lakoniczną wzmianką o Karpackim Towarzystwie Narciarzy ze Lwowa – KTN), to zasługa głównie działalności Sekcji Narciarskiej Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (SN PTT), tej bardzo zasłużonej, ale oczywiście nie jedynej organizacji związanej z narciarstwem, wpraw na ziemiach polskich, później w Polsce. Prócz wspomnianego lwowskiego KTN i SN PTT działało bowiem wiele innych stowarzyszeń narciarskich zrzeszonych od 1919 roku w Polskim Związku Narciarskim (PZN), a także w PTT (często jednocześnie w obu tych stowarzyszeniach – w latach trzydziestych minionego stulecia ta jednoczesność została sformalizowana). Działalność zimowa Towarzystwa Tatrzańskiego (TT) i PTT poza SN PTT nie spotkała się dotąd z obszerniejszym opracowaniem, przedstawiana była jedynie fragmentarycznie². Nawet w fundamentalnym dla dziejów PTT opracowaniu zatytułowanym *Dzieje Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego* Władysław Krygowski, wieloletni działacz i pracownik PTT i PTTK, nie poświęcił tej działalności zbyt wiele miejsca³. Nieco więcej informacji na ten temat pojawia się w jubileuszowym roczniku „Wierchów” wydanym w 1948 roku w Krakowie⁴, czy w wydawanych przed wojną w latach 1925, 1927 i 1929 pod redakcją S. Fächera rocznikach PZN „Narciarstwo Polskie”. Niewielką ich ilość zawierają opracowania historii poszczególnych oddziałów PTTK ujmujące historię ich poprzedników, oddziałów Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego⁵. Tymczasem działalność sekcji narciarskich oddziałów PTT to nie tylko wspaniała karta w historii polskiej turystyki górskiej, nie tylko opisy początków polskiego narciarstwa, to także początki budowy jego sportowej, jakże wysokiej dzisiaj, pozycji. Niestety, rola tych organizacji, działających generalnie w oparciu o społeczną aktywność swoich działaczy, ulega dzisiaj zapomnieniu. Warto jest również podkreślenie, w jaki sposób rolę tych instytucji w okresie międzywojennym pojmowało państwo polskie. To

² G. Młodzikowski, J.A. Ziemilski (red.), *Narciarstwo. Zarys encyklopedyczny*, Sport i Turystyka, Warszawa 1957; Z. Kulczycki, *Zarys historii turystyki w Polsce*, Sport i Turystyka, Warszawa 1997; W. Krygowski, *Zarys dziejów polskiej turystyki górskiej*, Sport i Turystyka, Warszawa 1973.

³ W. Krygowski, *Dzieje Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego*, Wydawnictwo PTTK Kraj, Warszawa – Kraków 1988.

⁴ Tenże, *Polskie Towarzystwo Tatrzańskie a rozwój narciarstwa w Polsce*, „Wierchy” 1948, R. XVIII, s. 117–132.

⁵ L. Migrała, *Od Towarzystwa Turystycznego „Beskid” do Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego „Beskid” w Nowym Sączu 1906–2006*, Nowy Sącz 2009; J. Kapłon, *Zarys historii Oddziału PTT w Sanoku. Osiedziesiąt lat zorganizowanej turystyki w Sanoku*, [w:] *Od PTT do PTTK*, Sanok 2009, s. 11–30; L. Migrała, *PTT i PTTK w Krynicy w latach 1924–2009*, Krynica Zdrój 2009; J. Kapłon, *Z kart historii 1910–1950. 100 lat Oddziału PTT – PTTK „Beskid Śląski” w Cieszynie 1910–2010*, Cieszyn 2010; tegoż, *Oddział Babiogórski Towarzystwa Tatrzańskiego i Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego 1905–1950 – zarys dziejów (1)*, „Rocznik Babiogórski” 2011–2012, t. 13, s. 25–52; tegoż, *Oddział Babiogórski Towarzystwa Tatrzańskiego i Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego 1905–1950 – zarys dziejów (2)*, „Rocznik Babiogórski” 2013, t. 14, s. 31–51.

właśnie partnerskie podejście do organizacji społecznych, nieco skażone konfliktem na linii PZN – PTT w latach trzydziestych ubiegłego wieku, przyczyniło się do rozwoju turystyki narciarskiej i narciarstwa sportowego. Taki przykład wspieranej przez państwo działalności obywatelskiej godny jest i zapamiętania, i powielania.

Fot. 1. Stempel SN „Watra”

Źródło: COTG PTTK Kraków.

Celem pracy było zbadanie i opisanie działalności jednej z najbardziej aktywnych spośród sekcji narciarskich oddziałów PTT – Sekcji Narciarskiej „Watra” Oddziału PTT „Beskid Śląski” w Cieszynie. W pracy wykorzystano zasoby archiwalne z Archiwum Muzeum Tatrzańskiego i Biblioteki Centralnego Ośrodka Turystyki Górskiej PTTK w Krakowie oraz prywatne zbiory Bogdana Śmigieckiego i Ryszarda Mazura. Materiały archiwalne uzupełniono źródłami drukowanymi i rękopiśmiennymi, głównie rocznikami Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego „Beskid Śląski” w Cieszynie. Wykorzystano również dane zawarte w czasopismach i prasie codziennej⁶ oraz opisaną wyżej literaturę przedmiotu.

Przedstawiciele inteligencji polskiej mieszkający na Śląsku Cieszyńskim, a także przyjeżdżający w te okolice turyści, już pod koniec XIX wieku doszli do wniosku, że starania o zachowania polskości tych ziem, zwiększenie poziomu świadomości przynależności do narodu polskiego wśród górali powinny być

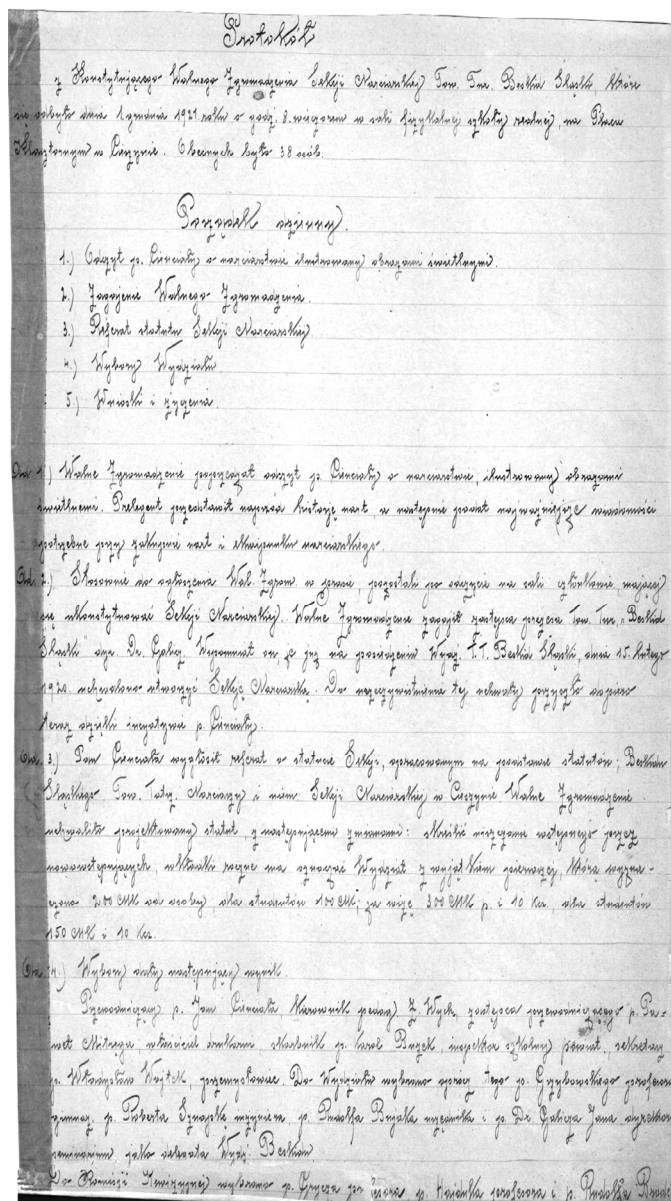
⁶ „Ilustrowany Kurier Codzienny”, „Przegląd Turystyczny”, „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego”, „Rocznik Babiogórski”, „Wierchy”.

czynione i w obszarze zorganizowanej działalności turystycznej. Uważano także, że rozwój turystyki jest szansą gospodarczego rozwoju regionu. W pierwszej kolejności rozważono stworzenie, wzorem pobliskiego oddziału babiogórskiego w Żywcu, oddziału Towarzystwa Tatrzańskiego (TT). Nie sprzyjały temu jednakże rozwiązania zawarte w statucie TT. Dopuszczane w nim formuły pracy poza Wydziałem (czyli Zarządem Głównym) nie zadowalały aktywnych członków Towarzystwa. Rezultatem działalności komisji powołanej w celu przygotowania reformy statutowej była uchwała o zmianie statutu, podjęta na Walnym Zgromadzeniu 19 czerwca 1911 roku. Być może w wyniku zamieszania spowodowanego toczącą się dyskusją na temat roli i samodzielności oddziałów TT, podjęte w 1909 roku przez Cyryla Ratajskiego starania o stworzenie samodzielnego oddziału TT w Cieszynie nie spotkały się z entuzjazmem Wydziału. I choć w sprawozdaniu z czynności TT za czas od 13 lutego 1909 roku do dnia 7 lutego 1910 roku pojawia się informacja: „oddziały nasze rozwijają się normalnie i jest w toku utworzenie Oddziału śląskiego w Cieszynie”⁷, to jednak, wobec trudności z uzgodnieniem zasad i sposobu powołania oddziału, działacze w Cieszynie postanowili o stworzeniu samodzielnego stowarzyszenia. Walne zgromadzenie konstytuujące Polskie Towarzystwo Turystyczne „Beskid” odbyło się 6 marca 1910 roku w Cieszynie. Statut stowarzyszenia przewidywał, że ma ono swoją siedzibę w Cieszynie, a działalność prowadzi na terenie Beskidów Zachodnich położonych na terenie Księstwa Cieszyńskiego. Cele były zbieżne (a nawet odwzorowane) z zadaniami zawartymi w statucie Towarzystwa Tatrzańskiego⁸. Stowarzyszenie rozpoczęło wkrótce działalność. Jak podaje w swoim sprawozdaniu za lata 1919–1920 Tatrzańskie Towarzystwo Narciarzy, prawdopodobnie w styczniu 1920 roku, pragnąc rozwinąć turystykę narciarską w Beskidzie Śląskim, urządzono pod przewodnictwem porucznika Jana Cienciwały wycieczkę narciarską z Ustronia na Czantorię ze zjazdem do Wisły. Uczestnicy zwiedzili Cieszyn i spotkali się z przedstawicielami Towarzystwa Turystycznego „Beskid”. W czasie spotkania dyskutowano na tematy związane z turystyką narciarską – wspomniano o możliwości budowy skoczni narciarskiej w okolicy nowego schroniska na Stożku⁹. 5 lutego 1921 roku Polskie Towarzystwo Turystyczne „Beskid” w Cieszynie na swoim walnym zgromadzeniu postanowiło o przystąpieniu do PTT. Stało się ono Oddziałem PTT z nazwą Oddział Cieszyński Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego „Beskid Śląski” z siedzibą w Cieszynie.

⁷ *Sprawozdanie z czynności Towarzystwa Tatrzańskiego za czas od 13 lutego 1909 roku do dnia 7 lutego 1910 roku*, „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego” 1910, t. 31, s. VI.

⁸ Archiwum Muzeum Tatrzańskiego, AR NO 233, k. 37, 38.

⁹ A. Bobkowski, *Ze sportu. Wycieczka narciarska do Wisły*, „Ilustrowany Kurier Codzienny” 1920, nr 18, s. 7.

Fot. 2. Protokół z pierwszego zebrania Sekcji Narciarskiej Towarzystwa Turystycznego „Beskid Śląski”
 Źródło: Księga Pamiątkowa SN „Watra”.

Początek XX wieku to również okres działań mających na celu powstanie stowarzyszeń narciarskich. 29 stycznia 1907 roku powstało Karpackie Towarzystwo Narciarzy we Lwowie, 5 kwietnia 1907 roku powstało Zakopiańskie Towarzystwo Łyżwistów, które nie istniało długo, bowiem w wyniku uchwały podję-

tej 4 maja 1907 roku na Walnym Zgromadzeniu TT jego działalność przejął ustanowiony wówczas Zakopiański Oddział Narciarzy Towarzystwa Tatrzańskiego (ZON TT). Tenże Oddział w wyniku przemian statutowych 19 czerwca 1911 roku stał się Sekcją Narciarską Towarzystwa Tatrzańskiego (SN TT). Na posiedzeniu Wydziału Wykonawczego Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (PTT) w dniu 14 stycznia 1925 roku uchwalono, na wniosek prezesa, wstawić do statutu akapit, który dawałby podstawę do tworzenia sekcji narciarskich przy oddziałach Towarzystwa. 30 listopada 1930 roku w Krakowie odbyła się konferencja, na której zjawili się na zaproszenie ZG PTT przedstawiciele Zarządu Głównego, oddziałów, kół oraz sekcji i kół narciarskich z całego kraju. Konferencję otworzyło wystąpienie Romana Kordysa. Prelegent przedstawił stan organizacyjny i perspektywy rozwoju narciarstwa w Polsce. Uznał, że należy propagować oba kierunki rozwoju narciarstwa – turystycznego i sportowego. Pomoc w rozwoju turystyki zimowej powinna także polegać na wydawaniu zimowych przewodników narciarskich, map, z oznaczeniem szlaków narciarskich, a także przeprowadzenie specjalnego oznakowania zimowych szlaków turystycznych. W kolejnym referacie Emil Stolfa przedstawił konieczność ujęcia organizacji turystyki narciarskiej w statucie. Ustalono, że niezbędne jest tworzenie sekcji narciarskich przy oddziałach i kołach Towarzystwa i nadanie im nazw: Sekcja Narciarska Oddziału lub Koła PTT.

Prowadzenie działalności mającej na celu popularyzację narciarstwa stało się też celem działaczy Oddziału Cieszyńskiego PTT „Beskid Śląski”. 1 grudnia 1921 roku, w obecności 38 członków założycieli, w pomieszczeniach Szkoły Realnej przy placu Klasztornym w Cieszynie, odbyło się walne zgromadzenie konstituujące Sekcję Narciarską. W trakcie spotkania referat ilustrowany obrazami świetlnymi (przeźrocami) na temat narciarstwa wygłosił Jan Cienciąła. W przemówieniu otwierającym spotkanie wiceprezes zarządu oddziału dr Galicz wspominał o podjętej przez Wydział TT „Beskid Śląski” decyzji o powstaniu Sekcji Narciarskiej 15 lutego 1920 roku, jednocześnie dziękując J. Cienciąle za podjęcie trudu jej organizacji. Na tymże zebraniu uchwalono statut, a także wybrano pierwsze władze. Pierwszym przewodniczącym został Jan Cienciąła, zastępcą przewodniczącego – Paweł Mitrega, skarbnikiem – Karol Buzek, sekretarzem – Władysław Wojtek, do zarządu wybrano także Józefa Grzybowski, Roberta Sznepkę, Rudolfa Bujaka i Jana Galicza. Do komisji rewizyjnej wybrano Karola Grycza, Hajduka i Rudolfa Brodę. Walne zgromadzenie uchwaliło także decyzję o przystąpieniu do Polskiego Związku Narciarskiego¹⁰. Ostatecznie SN „Watra” została przyjęta do PZN 10 maja 1922 roku¹¹. 7 grudnia 1921 roku odbyło się posiedzenie wydziału (zarządu) Sekcji Narciarskiej. Na tym ze-

¹⁰ Archiwum Oddziału PTTK Beskid Śląski w Cieszynie, Księga pamiątkowa SN PTT „Watra” (AOPTTK, Księga Pamiątkowa), *Protokół z Konstituującego Walnego Zgromadzenia Sekcji Narciarskiej Towarzystwa Turystycznego Beskid Śląski z 1 grudnia 1921 roku*.

¹¹ AOPTTK, Księga Pamiątkowa, *Informacja o przyjęciu SN Watra do PZN*.

braniu Wydział ukonstytuował się ostatecznie: prezesem (nazewnictwo zgodne ze statutem) pozostał J. Cienciąła, skarbnikiem K. Buzek, sekretarzem W. Wojtek, zastępcą sekretarza R. Bujak, bibliotekarzem J. Grzybowski, a członkami Wydziału pozostali R. Sznapka i delegat Wydziału Oddziału Beskid – J. Galicz. Co ciekawe, uchwalono także, na wniosek J. Cienciąły, wykonanie odznaki klubowej. Wykonanie tego zadania powierzono R. Sznapce. Uzgodniono także, że w dniach 27–31 stycznia 1922 roku w Wiśle zostanie urządzony kurs narciarski¹². Już 12 stycznia 1922 roku Rudolf Bujak wziął udział w zawodach narciarskich w Mostach, zorganizowanych przez Wintersport z Cieszyna, i zajął tam II miejsce; 22 stycznia tegoż roku Kroker wziął udział w zawodach na Magórcie zorganizowanych przez Wintersport z Bielska Białej, a w dniach 19–22 lutego Rudolf Bujak i Franciszek Bujak wzięli udział w mistrzostwach Polski w Zakopanem¹³. W roku 1922 zorganizowano wycieczkę narciarską w Tatry i Fatrę z udziałem Józefa Bergera, Rudolfa Bujaka, Ludwika Kohutka i Wincentego Zajonca. W dniach 22–24 grudnia 1922 roku na Stożku zorganizowano kurs narciarski, w którym wzięli udział także reprezentanci Polskiego Towarzystwa Turystycznego Beskid Śląski z Orłowej¹⁴.

W sezonie 1922/1923 Wydział SN „Watra” pracował w następującym składzie: Jan Cienciąła – prezes, Franciszek Bujak – wiceprezes, Karol Buzek – skarbnik, Rudolf Bujak – sekretarz, Żakiewicz – zastępca sekretarza, Józef Hutta – gospodarz, Józef Grzybowski – członek, Józef Rucki – członek, Paweł Mitrega – członek i Jan Galicz – delegat Oddziału¹⁵. Ten skład uległ zmianie w sezonie 1923/1924. Prezesem został J. Grzybowski, skarbnikiem K. Buzek, sekretarzem R. Bujak, gospodarzem J. Hutta, a członkami zostali: Jan Tomanek, Józef Berger, Stanisław Hławiczka i Józef Rucki¹⁶. W sezonie 1924/1925 skład zarządu przedstawiał się następująco: prezes J. Grzybowski, wiceprezes J. Berger, skarbnik K. Buzek, sekretarz Wincenty Zajonc, zastępca sekretarza Ludwik Kohutek, przodownik R. Bujak, i członkowie: Józef Holeksa, Jan Kisza, Pietruszewicz, J. Rucki¹⁷. Zmiany w składzie zarządu zaszły także w sezonie 1925/1926. Prezesem został Wincenty Zajonc, pełniąc funkcję skarbnika, wiceprezesem Adam Sabela, sekretarzem Aurelia Fierłówna, przodownikiem Karol Szczepański, bibliotekarzem J. Rucki, gospodarzem Brunon Piechaczek, a członkiem Stefan Tarach¹⁸. W sezonie 1926/1927 skład zarządu przedstawiał się następująco: prezes

¹² AOPTTK, Księga Pamiątkowa, *Protokół z posiedzenia Wydziału Sekcji Narciarskiej Tow. Tur. Beskid Śląski, które odbyło się 7 grudnia 1921 roku.*

¹³ AOPTTK, Księga Pamiątkowa, *Informacja o udziale w zawodach zawodników SN Watra w roku 1922.*

¹⁴ AOPTTK, Księga Pamiątkowa, *Informacja o działalności SN Watra w latach 1923–1924.*

¹⁵ Tamże, *Informacja o działalności SN Watra w latach 1922–1923.*

¹⁶ Tamże, *Informacja o działalności SN Watra w latach 1923–1924.*

¹⁷ Tamże, *Informacja o działalności SN Watra w latach 1924–1925.*

¹⁸ Tamże, *Informacja o działalności SN Watra w latach 1925–1926.*

W. Zajonc, wiceprezes J. Berger, skarbnik A. Fierłówna, sekretarza A. Sabela, przewodnik Adam Hławiczka, bibliotekarz Jan Adamczyk i gospodarz B. Piechniczek.

W 1927 roku Sekcja Narciarska prowadziła ożywioną działalność. 16 stycznia zorganizowała zawody klubowe na Stożku, 2 lutego odbyły się zawody międzyklubowe o nagrodę przechodnią miasta Cieszyna. W zawodach wzięło udział 6 stowarzyszeń, które przysłały 15 sztafet. Trasa o długości 24 km prowadziła z Czantorii do Cieszyna. Najlepszy czas uzyskała sztafeta 3 p. s. p. – 2 godziny 11 min i 22 sekundy. Organizację zawodów wsparł starosta dr Kisiała, a pomocy w organizacji udzielił 4 Pułk Strzelców Podhalańskich oraz działacze Beskidverein. 19 lutego 1927 roku pierwszy raz zorganizowano zawody dla młodzieży o nagrodę przechodnią byłego prezesa Sekcji – dyr. Grzybowskiego. Członkowie Sekcji A. Hławiczka i Jan Adamczyk brali udział w zawodach o mistrzostwo ZN we Lwowie, gdzie pierwszy z nich uzyskał drugie miejsce w skokach, a drugi – czwarte w biegu¹⁹. 10 listopada 1927 roku odbyło się walne zgromadzenie Sekcji Narciarskiej „Watra”.

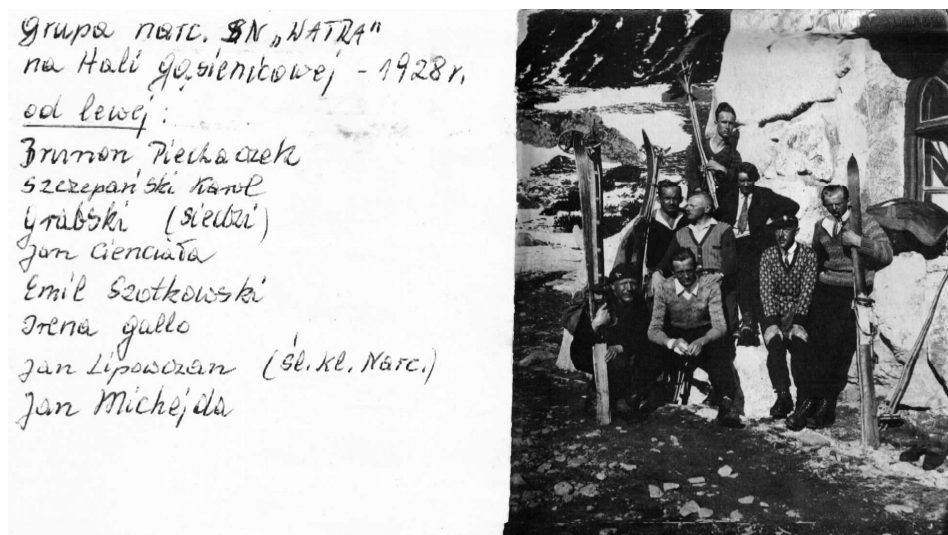
W sezonie narciarskim 1927/1928, ze względu na warunki śniegowe, nie zorganizowano zawodów o puchar miasta Cieszyna. Główną formą działania był udział członków Sekcji Narciarskiej w organizowanych przez inne kluby i towarzystwa zawodach oraz uczestniczenie z spotkaniach klubowych w hotelu „Pod Jeleniem”²⁰. Zawodnicy startowali w zawodach o mistrzostwo Śląska na Klimczoku zorganizowanych przez Wintersportklub z Bielska, a także (Adamczyk) w zawodach o mistrzostwo Polski w Zakopanem. W sprawozdaniu z działalności Sekcji Narciarskiej za okres od 17 listopada 1927 roku do 10 listopada 1928 roku poznajemy ówczesny skład zarządu Sekcji. Prezesem był Wincenty Zajonc, wiceprezesem – Józef Berger, sekretarzem – Adam Sabela, skarbnikiem – Stefan Tarach, bibliotekarzem – Jan Michejda, gospodarzem – Jan Adamczyk, kapitanem sportowym – Karol Szczepański, a delegatem wojskowym – mjr Józef Kopecki. Sekcja liczyła 27 członków. W dniach 25 grudnia do 30 grudnia 1927 roku zorganizowano rajd narciarski na trasie Cieszyn – Zakopane. Trasę tę przeszli J. Adamczyk, W. Zajonc i J. Michejda²¹. Na walnym zebraniu Sekcji właśnie 10 listopada 1928 roku uchwalono nazwę – „Watra”, wg pomysłu S. Taracha. Jedną z ważniejszych podjętych spraw była budowa skoczni narciarskiej w Cieszynie. Za najlepsze miejsce, dodatkowo potwierdzone przez specjalnie w tym celu przybyłego do Cieszyna mjr. Ziętkiewicza, uznano teren w okolicy pływalni miejskiej, w okolicy drogi bogucickiej z Cieszyna do Puńcówki. Natychmiast wykonano prace ziemne, pod nadzorem inż. Szeligi. Mimo dużego zapalu uznano za stosowne nie doprowadzać budowy do końca z powodu zbyt małej ilości

¹⁹ „Przegląd Turystyczny” 1928, nr 9–10, s. 23.

²⁰ *Sprawozdanie Zarządu Głównego Oddziałów, Kół i Sekcji Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie z działalności Towarzystwa za czas od 1 marca 1928 do 28 lutego 1929*, s. XXX–XXXI.

²¹ AOPTTK, Księga Pamiątkowa, *Informacja o działalności SN Watra w latach 1926–1927*.

dni śnieżnych spodziewanych w Cieszynie, co spowodowałyby znikome wykorzystanie obiektu.

Fot. 3. SN „Watra” na Hali Gąsienicowej (1928)

Źródło: Księga Pamiątkowa SN „Watra”.

19 listopada 1929 roku odbyło się doroczne zebranie Sekcji Narciarskiej „Watra” liczącej wówczas 48 członków. Wybrano na nim nowy zarząd na lata 1929–1930, w składzie: W. Zajonc – prezes, A. Fierłówna – sekretarz, A. Sabela – wiceprezes i skarbnik, K. Szczepański – kapitan sportowy, gospodarz S. Tarach, delegat wojskowy J. Kopecki i członek – J. Berger. Sekcja należała do Polskiego Związku Narciarskiego z prawem do 1 głosu na walnym zgromadzeniu.

Sekcja Narciarska „Watra” w latach 1932–1933 pod przewodnictwem J. Macury jako prezesa i J. Łamacza jako sekretarza zorganizowała szereg imprez sportowych i turystycznych oraz kursów narciarskich. Zwiększyła się ilość przodowników, co ułatwiało zdobywanie odznak PZN. Działacze Sekcji pracowali zgrupowani w dwóch komisjach: sportowej z A. Sabelą na czele i propagandowej z J. Łamaczem. Wyróżniający się zawodnicy Sekcji – Gustaw Koźdoń i Jan Kurzysz, zdobywali czołowe miejsca na zawodach krajowych. W okresie tym wybudowano skocznię narciarską w Lasku Miejskim w Cieszynie. Budowę wsparli: oddział Strzelca i Wojskowy Klub Sportowy 4 Pułku Strzelców Podhalańskich²². 21 lutego 1932 roku w Cieszynie, z udziałem 70 osób, i 6 marca 1932 roku w Dziegielowie, przy udziale 40 uczestników, zorganizowano zawody narciarskie o odznakę PZN. Prócz tego z udziałem 33 zawodników zorganizowano

²² Sprawozdanie z czynności Zarządu za rok 1933, Rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego „Beskid Śląski” w Cieszynie, s. 75–76.

zawody narciarskie na trasie Stożek – Wisła. Sekcja liczyła 52 członków, a wybijającym się zawodnikiem był Gustaw Koźdoń²³.

Sekcja Narciarska „Watra” w sezonie 1933/34 miała zaplanowany bogaty program prac, częściowo zaburzony przez brak śniegu. 6 stycznia 1934 roku zorganizowano zawody na Stożku, 7 stycznia zawody i konkurs skoków w Golezowie na nowo zbudowanej skoczni. Zwycięzcą obu konkursów został Gustaw Koźdoń. Prócz tego zorganizowano szereg indywidualnych i grupowych wyjazdów. Sekcja liczyła 47 członków. Skład zarządu przedstawiał się następująco: Stanisław Macura – prezes, Adam Sabela – wiceprezes, Gustaw Nierostek – sekretarz, Andrzej Bitko – skarbnik.

Fot. 4. Adam Sabela – wieloletni prezes SN „Watra”

Źródło: Księga Pamiątkowa SN „Watra”.

Nowy zarząd Sekcji Narciarskiej „Watra” ukonstytuował się na zebraniu 18 listopada 1934 roku, w składzie: J. Macura – prezes, A. Sabela – wiceprezes, G. Nierostek – sekretarz, J. Łamacz – zastępca sekretarza, A. Biłko – skarbnik, G. Koźdoń – zastępca skarbnika, L. Molina – gospodarz, W. Szotkowski – kapitan sportowy, A. Szymański – członek zarządu. Urządzono dwie imprezy: 10 lu-

²³ *Sprawozdanie z czynności Zarządu za rok 1931*, Rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego „Beskid Śląski” w Cieszynie, s. 85.

tego 1935 roku w Goleszowie zorganizowano bieg złożony (tzn. skoki i zjazd) oraz 7 marca 1935 roku w Cieszynie zawody o odznakę sprawności PZN z udziałem 56 zawodników. W roku 1935 seksja liczyła 30 członków. Wśród nich było 4 sędziów sportowych, 4 przodowników dla Odznaki Górskiej i 1 pomocnik trenera²⁴.

Zima 1936/1937 była dla seksji bardzo pracowita. Zarząd pracował w składzie: Adam Sabela – prezes, Władysław Szotkowski – wiceprezes i kapitan sportowy, Bolesław Korczyk – sekretarz, Wilhelm Hohman – zastępca sekretarza, Andrzej Biłko – skarbnik, Józef Łamacz – gospodarz, i członkowie zarządu: Jerzy Biernacki, Gustaw Koźdoń. W dniach 28 i 29 lutego 1936 roku zorganizowano I Narciarskie Mistrzostwa Okręgu Śląskiego PZN. Wzięło w nich udział 65 zawodników. Barw Seksji broniło 4 zawodników, z których Gustaw Koźdoń osiągnął najlepszy rezultat, zdobywając 4 miejsce w skokach, a 5 w klasyfikacji ogólnej. Drugą poważną zorganizowaną przez Seksję imprezą były zawody o puchar dyr. Petra Carlssona, rozegrane w konkurencjach norweskich i alpejskich w Goleszowie. W zawodach wzięło udział 12 zawodników z 4 klubów. Prócz tego zawodnicy Seksji brali udział w zawodach: na Baraniej Górze (otwarty konkurs skoków 6 stycznia 1936 roku), w Mistrzostwach Polski w Wiśle 30 i 31 stycznia 1937 roku, gdzie wystartowało 2 zawodników (G. Koźdoń zajął 6 miejsce w konkursie skoków), w zawodach międzyseksyjnych w Worochcie w dniach 13–14 lutego 1937 roku, gdzie G. Koźdoń w biegu złożonym zajął 5 miejsce oraz w Mistrzostwach Śląskiego Okręgu PZN w Szczyrku w dniach 19–21 lutego 1937 roku. W tych ostatnich zawodach startowało 4 zawodników Seksji, najlepsze miejsce uzyskał junior Tajner, który zajął 4 miejsce w skokach. Na początku roku 1937 Seksja obchodziła 15-lecie istnienia. W ramach obchodów, 5 stycznia 1937 roku na Stożku, odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie, z udziałem przedstawicieli oddziałów PTT. W trakcie zgromadzenia nadano honorowe członkostwo Janowi Cienciale, Józefowi Grzybowskiemu i Stanisławowi Sowie. W dniu 6 stycznia 1937 roku na Stożku odbyły się zawody sportowe. W uroczystościach wzięło udział 60 osób, a rocznicę podkreślono także wydaniem broszury opisującej 15 lat działalności Seksji²⁵.

W roku 1937 Walne Zgromadzenie Seksji Narciarskiej „Watra” odbyło się 18 listopada. Zarząd w 1937 roku pracował w składzie: A. Sabela – prezes, Władysław Szotkowski – wiceprezes i kapitan sportowy, Bolesław Korczyk – sekretarz, Wilhelm Hohman – skarbnik, J. Łamacz – gospodarz oraz ref. prasowy i propagandy, K. Szczepański ref. turystyczny, oraz członkowie zarządu: Jerzy Biernacki i G. Koźdoń. 20 lutego 1938 roku Seksja zorganizowała zawody narciarskie w Goleszowie o puchar Piotra Carlssona w kombinacji biegu zjaz-

²⁴ *Sprawozdanie z czynności Zarządu za rok 1935*, Rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego „Beskid Śląski” w Cieszynie, s. 49–52.

²⁵ *Sprawozdanie Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie za okres od 1 IV 1936 do 31 III 1937 oraz finansowe za rok 1936*, Kraków 1937, s. 42.

dowego i skoków, z udziałem 23 zawodników. 13 marca 1938 roku odbyły się w Koniakowie w konkurencjach klasycznych i alpejskich zawody z udziałem 32 zawodników. Zawodnicy Sekcji brali udział w zawodach na terenie całego kraju, w tym na mistrzostwach Polski w dniach 2–6 lutego 1938 roku w Zakopanem (2 zawodników). Sekcja nabyła 10 par nart zwykłych, które wypożyczano niezamownym członkom, 4 pary nart rozdano jako nagrody w zawodach. Ponadto zakupiono 3 pary nart do skoków i 2 komplety ubrań dla zawodników²⁶.

W sezonie 1938/1939 Sekcja liczyła 110 członków. Zarząd udzielił jej wsparcia na działalność turystyczną w wysokości 500 zł. Skład zarządu przedstawiał się następująco: A. Sabela – prezes, K. Szczepański – wiceprezes, W. Szotkowski – kapitan sportowy, Bolesław Korczyk – sekretarz, Józef Kubalok – skarbnik, S. Smugała – zastępca sekretarza, Sylwester Strajner i Kurt Sikora – gospodarz, J. Żukowski – referent turystyki, Jan Rudzki – referent prasowy oraz członkowie zarządu: Renata Schindler i Wilhelm Hohman. Sekcja w tym sezonie nie urządzała własnych imprez – jej zawodnicy wzięli udział w organizowanych przez inne instytucje. I tak 6 zawodników wzięło udział w zawodach zorganizowanych przez Sekcję Narciarską Klubu Sportowego Zaolzie, w dniu 5 lutego 1939 roku, w Dolnej Lisznej, 8 w dniach 11 i 12 marca 1939 roku startowało w Mistrzostwach Okręgu Śląskiego PZN na Baraniej Górze w kombinacji norweskiej, oraz w dniach 25 i 26 marca w kombinacji alpejskiej na Ostrym i Kozubowej, a 19 marca, 12 zawodników brało udział w zawodach narciarskich w Nydku. 5 zawodników wysłała Sekcja na zawody FIS do Zakopanego jako obserwatorów. W zawodach wyróżniali się zawodnicy Retka i Tajner, a z młodszych – Sładeczek i Broda w skokach oraz Kurt Sikora w zjeździe. Prócz udziału w zawodach Sekcja prowadziła szeroką akcję popularyzatorską, zakupiono także dla zawodników 3 pary nart zjazdowych i 3 pary nart biegowych²⁷.

Wybuch II wojny światowej przerwał działalność turystyczną Oddziału Cieszyńskiego PTT. Majątek Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego stał się łupem wojennym.

Jeszcze trwały działania wojenne, gdy Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego podjął działania mające na celu odbudowę Towarzystwa. 9 maja 1945 roku, wiedząc o powrocie do Cieszyna znanego działacza powojennego Karola Kalety, skierowano do niego pismo z propozycją reaktywowania działalności Oddziału PTT w Cieszynie. Posiadany przed wojną lokal (ale nie jako własność) w rynku został w czasie wojny przeznaczony przez Niemców na siedzibę placówki Volkswohlfahrt. Przy obejmowaniu przez Niemców pomieszczenia zniszczono wszystkie akta i archiwalia oddziału. 30 czerwca 1945 roku w lokalu „Pod Wołem” odbyło się zebranie działaczy turystycznych w Cieszy-

²⁶ *Sprawozdanie Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie za okres od 1 IV 1937 do 31 XII 1938*, Kraków 1938, s. 48.

²⁷ *Sprawozdanie Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie za okres od 1 I 1938 do 31 XII 1938*, Kraków 1939, s. 48–49.

nie. Wybrano na nim Komitet Organizacyjny Oddziału PTT w Cieszynie, w składzie: Karol Kaleta – zwołujący, oraz członkowie: Adam Sabela, Jerzy Bogucki, Jan Rudzki, Jan Cienciała, Józef Łamacz i Erwin Szewczyk. Na spotkaniu postanowiono reaktywować działalność Oddziału. Pierwsze po wojnie Walne Zgromadzenie Oddziału, z obecnością 44 zainteresowanych osób, odbyło się 27 lipca 1945 roku w sali Prezydium Miejskiej Rady Narodowej. Jeszcze w sezonie letnim 1945 roku Oddział zorganizował 6 wycieczek w góry. Od 5 stycznia 1946 roku do Zarządu Oddziału w miejsce Jana Cienciały wszedł Klemens Koźbiał. Na koniec 1945 roku Oddział liczył 91 członków.

Na spotkaniu zarządu oddziału 5 stycznia 1946 roku prócz zmiany w zarządzie postanowiono reaktywować Sekcję Narciarską „Watra”. Na członków Komitetu Organizacyjnego powołano Jana Cienciałę i Klemensa Koźbiała. Jeszcze w sezonie zimowym 1946 Sekcja urządziła 8 wycieczek oraz zorganizowała, 2 marca 1946 roku, pierwsze po wojnie zawody sportowe w Beskidzie Śląskim. Był to konkurs skoków narciarskich o Puchar Prezesa Oddziału PTT w Cieszynie. W zawodach uczestniczyło 6 skoczków, a wygrał je późniejszy olimpijczyk Leopold Tajner. Pierwszym prezesem Sekcji po wojnie został Kazimierz Koźbiał. 29 kwietnia 1947 roku. W sprawozdaniu skierowanym do PZN Sekcja „Watra” informował o podjęciu trudu budowy skoczni narciarskich w Cieszynie i Golezowie, kierował jednocześnie prośbę o wsparcie tej działalności poprzez zwolnienie z uiszczenia składki członkowskiej za okres 1946/1947²⁸. Działalność turystyczna prowadzona przez Sekcję w sezonie 1946/47 była znacząca. Zorganizowano 14 wycieczek, w których wzięły udział 203 osoby²⁹. W sezonie tym Sekcja posiadała 33 zawodników, w tym 10 juniorów i jedną zawodniczkę. Wśród nich wyróżniał się Leopold Tajner, który na Mistrzostwach Okręgu w dniach 8 i 9 lutego 1947 zajął pierwsze miejsca w biegu na 18 km, kombinacji klasycznej i konkursie skoków, a 12 miejsce w biegu zjazdowym i 8. w kombinacji alpejskiej³⁰. Prócz niego na Mistrzostwach Polski Lazar zajął 11 miejsce w kombinacji norweskiej, a Jan Czudek 8 miejsce w slalomie i 11 w kombinacji alpejskiej. Sekcja sportowa prowadziła również intensywną działalność inwestycyjną. 9 września 1946 roku rozpoczęto budowę skoczni narciarskiej w Golezowie (o możliwości oddawania skoków do 35 m długości), a 12 grudnia w Cieszynie. Obydwie skocznie zostały oddane do użytku w sezonie 1946/47 (skocznia w Cieszynie 2 lutego 1947 roku). Co ciekawe – wsparcia udzielił nie tylko Wojewódzki Urząd Wychowania Fizycznego w Katowicach (27 000 zł), ale i Golezowska Fabryka Cementu, która oddelegowała do prac 4 pracowników³¹.

²⁸ Archiwum Prywatne Bogdana Śmigielskiego (ABS), *Sprawozdanie z działalności Sekcji w sezonie 1946/47 – pismo nr 47 SN Watra do Polskiego Związku Narciarskiego z dnia 29 kwietnia 1947 roku*, Akta SN Watra 1947–1950.

²⁹ Tamże.

³⁰ Tamże.

³¹ Tamże.

Planowano również budowę skoczni w Malince, zaniechaną z powodu wcześniejszego oddania do użytku przez Śląski Klub Narciarski skoczni w Łabajowie³². W dniach 30 listopada i 1 grudnia 1946 roku SN „Watra” uroczyście obchodziła 25-lecie istnienia. W dniach 1 grudnia 1946 do 12 stycznia 1947 w Muzeum Miejskim w Cieszynie zorganizowano wystawę pt. „Dorobek 25 lat na polu narciarstwa”.

Fot. 5. Legitymacja członkowska SN „Watra”

Źródło: Księga Pamiątkowa SN „Watra”.

23 lipca 1947 roku w imieniu SN „Watra” Klemens Koźbiał jako prezes i Gustaw Koźdoń jako kapitan sportowy zwrócili się do dyrekcji Goleszowskiej Fabryki Cementu o udzielenie urlopu Janowi Czudkowi na okres 6 tygodni w celu wzięcia udziału w obozie kadry narciarzy polskich przygotowującej się do Igrzysk Olimpijskich w Sankt Moritz. Niewątpliwie udział zawodników Watry (oprócz wspomnianego J. Czudka w obozie tym mieli uczestniczyć Wolfgang Lazar i Leopold Tajner) w grupie przygotowujących się do igrzysk świad-

³² Tamże.

czył o wysokim poziomie sportowym zawodników Sekcji³³. Ostatecznie J. Czudek nie uczestniczył w obozie z powodu egzaminów szkolnych, a W. Lazar z powodu trudności finansowych. Jednakże wszyscy trzej zostali zaproszeni do złożenia ślubowania olimpijskiego. Już od początku 1947 roku działacze SN „Watra”, widząc konieczność zbudowania profesjonalnej narciarskiej trasy zjazdowej wraz z wyciągiem narciarskim, prowadzili intensywne działania w tym kierunku. Uważali to za podstawę rozwoju narciarstwa sportowego w Beskidzie Śląskim. Za dogodne miejsce dla takiego obiektu uznano Czantorię. 25 lipca 1947 roku zwołano na dzień 2 sierpnia spotkanie w Hotelu Równica w Ustroniu, na którym w obecności przedstawicieli władz lokalnych i wojewódzkich oraz nadleśnictwa powołano komitet mający opracować projekt budowy wspomnianych obiektów³⁴. Wśród nich byli: prof. Stefan Kisielewski – dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego z Katowic, przedstawiciel Polskiej Partii Robotniczej – sekretarz powiatowy Słupik, przedstawiciele SN „Watra”: Klemens Koźbiał, Gustaw Koźdoń, Otton Świstuń, Paweł Molin, Walter Sprengel, Oddział PTT w Cieszynie reprezentował Adam Sabela. Przybyli także: przedstawiciel gminy Ustron Doleżałek – wiceburmistrz, i przedstawiciele Fabrycznego Klubu Sportowego z Ustronia: Rudolf Turon i Małysz. W trakcie spotkania ogłoszono kilka prelekcji, w tym O. Świstuń dotyczącą przewidywanych kosztów budowy określonych na 10 000 000 zł (w tym 2 600 000 zł wykup terenów, 2 500 000 zł lina, 2 000 000 zł słupy i fundamenty betonowe) oraz G. Koźdoń, w której sprecyzował przebieg planowanego wyciągu. Określono także zasady finansowania i powołania spółdzielni mającej zająć się budową i eksploatacją wyciągu. Powołano także komitet budowy oraz komitet tymczasowy z udziałem m.in. Władysława Wolskiego – ministra i prezesa PTT. 27 sierpnia przedstawiciele Sekcji Narciarskiej „Watra” i Sekcji Narciarskiej Fabrycznego Klubu Sportowego Czantoria z Ustronia zwrócili się do Zarządu Głównego PZN z prośbą o wsparcie działań mających na celu budowę ośrodka narciarskiego w Ustroniu Polanie na zboczu Czantorii³⁵. 13 września 1947 roku przedstawiciele komitetu organizacyjnego zwrócili się do Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie z prośbą o zgodę na budowę narciarskiej trasy zjazdowej z Czantorii do Ustronia Polany, pokrywającej się w znacznej części przebiegu z istniejącym letnim szlakiem pieszym³⁶. Co ciekawe, już 22 września 1947 roku w piśmie SN „Watra” do Wydziału Powiatowego Starostwa w Cieszynie rozpoczęto starania o umieszczenie w planach inwestycyjnych

³³ Tamże.

³⁴ ABŚ, *Pismo wg rozdzielnika SN Watra w sprawie konferencji w sprawie budowy trasy narciarskiej i wyciągu na Czantorii z dnia 25 lipca 1947*, Akta SN Watra 1947–1950.

³⁵ ABŚ, *Pisma SN Watra do ZG PZN z dnia 27 sierpnia 1947 roku w sprawie wsparcia budowy trasy narciarskiej i wyciągu na Czantorii*, Akta SN Watra 1947–1950.

³⁶ ABŚ, *Wystąpienie SN Watra do Dyrekcji Lasów Państwowych z dnia 13 września 1947 w sprawie zezwolenia na budowę trasy zjazdowej z Czantorii*, Akta SN Watra 1947–1950.

koordynowanych, jak wynika z treści pisma, przez Izbę Przemysłowo Handlową w Katowicach zarówno budowy wyciągu narciarskiego, jak i schroniska turystycznego na szczycie Czantorii. Sprawa toczyła się szybko, a działacze zainteresowanych instytucji nie dawali za wygraną. 6 października 1947 roku skierowali do Wojewódzkiego Urzędu Wychowania Fizycznego plany i profile narciarskich tras zjazdowych na Czantorii. Trasy te były uzgodnione z nadleśnictwem w Ustroniu. Już 11 listopada 1947 roku złożono zapytanie o ofertę do firmy szwajcarskiej Sameli Huber o dostawę wyciągu. 15 października 1947 roku SN zwróciła się do Komendy Wojsk Ochrony Pogranicza w Ustroniu z prośbą o uzgodnienie przebiegu i wyrażenie zgody na budowę trasy zjazdowonarciarskiej z Czantorii do Ustronia Polany.

W sezonie zimowym 1947 Leopold Tajner zdobył 3 miejsce w biegu złożonym o Mistrzostwo Polski na zawodach w Zakopanem – nagrodę firmy Boguchwała odebrał 7 września w Krakowie podczas Walnego Zjazdu PZN w Sali Rady Miasta³⁷. 4 września 1947 „Watra” zgłosiła dwie imprezy do kalendarza PZN: zawody narciarskie w konkurencji klasycznej o Puchar Przechodni Rady Narodowej Cieszyna i zawody narciarskie w konkurencji klasycznej o Puchar Przechodni Prezesa Oddziału PTT w Cieszynie. PZN niezbyt przychylnie spoglądał na inwestycyjną działalność Watry, lub po prostu nie miał pieniędzy, bowiem nie uwzględnił prośby o zwolnienie za składki członkowskiej z powodu obciążenia inwestycyjnego oraz pozbawił sekcję głosu na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu zwołanym w sprawie zmiany statutu 6 września i Walnym Zgromadzeniu PZN 7 września 1947 roku³⁸. Decyzja ta została przez Watrę oprotestowana pismem z dnia 5 września, a dodatkowo poinformowano w nim PZN, że budowę skoczni popierały finansowo osoby prywatne – członkowie zarządu sekcji, którzy dodatkowo gwarantowali zobowiązania zaciągnięte na ten projekt³⁹. Jednocześnie na obydwu WZD delegowano Gustawa Koźdonia. 2 października 1947 roku do SN wpłynęło zaproszenie na Konferencję Programową urządzaną przez Zarząd Główny PZN w Karpaczu 19 października tegoż roku.

Ciekawe pismo otrzymano od Śląskiego Okręgu PZN w Katowicach. W piśmie tym, z 16 października 1947 roku, wzywano Sekcję do przekazania olimpijczykom z tej Sekcji informacji o rozpoczynającym się w Zakopanem (15 bieżącego miesiąca) obozie treningowym, na który muszą niezawodnie przybyć, zabierając ze sobą: przybory toaletowe, poduszkę z poszewką lub jasiek, nóż, łyżkę, łyżeczkę deserową i widelec. Z trzech olimpijczyków tylko jeden mógł w obozie wziąć udział (Jan Czudek ze względu na naukę, a Wiesław Lazar ze

³⁷ ABŚ, *Pismo Polskiego Związku Narciarskiego nr 2574 z dnia 3 września 1947 do SN PTT Watra*, Akta SN Watra 1947–1950.

³⁸ ABŚ, *Spis towarzystw związkowych z ilością członków oraz ilością głosów na XIX Wlany Zjazd Delegatów PZN*, Akta SN Watra 1947–1950.

³⁹ ABŚ, *Pismo SN Watra nr 4 z dnia 5 września 1947 roku do ZG PZN w sprawie głosów na Walnym Zjeździe*, Akta SN Watra 1947–1950.

względów finansowych – nie stawili się na zgrupowaniu), Sekcję reprezentował tylko najlepszy z nich – Leopold Tajner⁴⁰.

29 października 1947 roku Zarząd SN „Watra” zwrócił się do Wojewódzkiego Urzędu Wychowania Fizycznego w Katowicach z prośbą o udzielenie subwencji na budowę trasy zjazdowej narciarskiej z Czantorii. Wyceniono wówczas koszt prac na 40 000 zł, w tym 15 000 zł na rzecz Dyrekcji Lasów Państwowych tytułem odszkodowania za przedwczesny wyrąb lasu⁴¹. 16 listopada 1947 roku, 44 Komenda Wojsk Ochrony Pogranicza wydała pozytywną decyzję w sprawie lokalizacji skoczni i zezwoliła na jej budowę. SN „Watra” wykazywała dużą aktywność organizacyjną i starała się nadawać ton wydarzeniom w sporcie narciarskim w Cieszynie. 8 grudnia 1947 roku zwołano zebranie przedstawicieli klubów narciarskich z tego regionu w celu uzgodnienia podstawowych kierunków działalności. Na spotkaniu postanowiono, że kluby będą uzgadniać terminy imprez narciarskich, tak aby nie kolidowały i chętni do uczestniczenia w zawodach mogli brać w nich udział, uzgodniono także plany rozbudowy urządzeń dla uprawiania narciarstwa, w tym skoczni i tras zjazdowych, a także terminy kursów sędziowskich⁴².

Z obozu kadry narodowej przed igrzyskami olimpijskimi dochodziły do Cieszyna dziwne relacje. W liście z dnia 9 grudnia Leopold Tajner donosił, że kadra nie otrzymała butów narciarskich ani do biegania, ani do skoków, w związku z czym trenuje w swoim starym wojskowym obuwiu, a do Zakopanego dopiero trafiła skóra, z której obuwiu ma być szyte. Jednocześnie poprosił o przesłanie nart do skoków, bowiem i tego sprzętu brakowało⁴³. 10 grudnia 1947 roku SN otrzymała odmowną odpowiedź na swoją prośbę skierowaną do Wojewódzkiego Urzędu WFiPW w sprawie wsparcia finansowego budowy trasy zjazdowej. 29 grudnia 1947 roku SN zwróciła się do Zarządu VI Okręgu Śląskiego PZN z informacją na temat postępu prac związanych z tworzeniem nartostrady z Czantorii. Informowano, że tam, gdzie należało porozumieć się z prywatnymi właścicielami lasów, został on już wycięty, częściowo przez działaczy narciarskich. Pozostał do wycięcia las bukowy na obszarze 160 × 10 m na terenie będącym w zarządzie nadleśnictwa. Mimo wystąpienia z pismem do Ministerstwa Leśnictwa – do tego czasu nie uzyskano w tej sprawie decyzji. Pismo kończyło się prośbą o wsparcie poczynąń Sekcji oraz informacją o rezygnacji Klemensa

⁴⁰ ABŚ, *Pismo Śląskiego Okręgu Polskiego Związku Narciarskiego w Katowicach L.dz. W8/47 z dnia 16.10.1947 w sprawie obozu przedolimpijskiego w Zakopanem*, Akta SN Watra 1947–1950.

⁴¹ ABŚ, *Pismo SN Watra do Wojewódzkiego Urzędu Wychowania Fizycznego z dnia 29 października 1947 roku w sprawie subwencji*, Akta SN Watra 1947–1950.

⁴² ABŚ, *Zaproszenie SN Watra przedstawicieli klubów narciarskich wg rozdzielnika z dnia 4 grudnia 1947 roku*, Akta SN Watra 1947–1950.

⁴³ ABŚ, *Pismo Leopolda Tajnera z dnia 9 grudnia 1947 do Gustawa Koźdonia*, Akta SN Watra 1947–1950.

Koźbiała z funkcji prezesa z powodu wyjazdu z Cieszyna⁴⁴. Funkcję prezesa Sekcji Narciarskiej z dniem 1 stycznia 1948 roku powierzono Stanisławowi Belonowi.

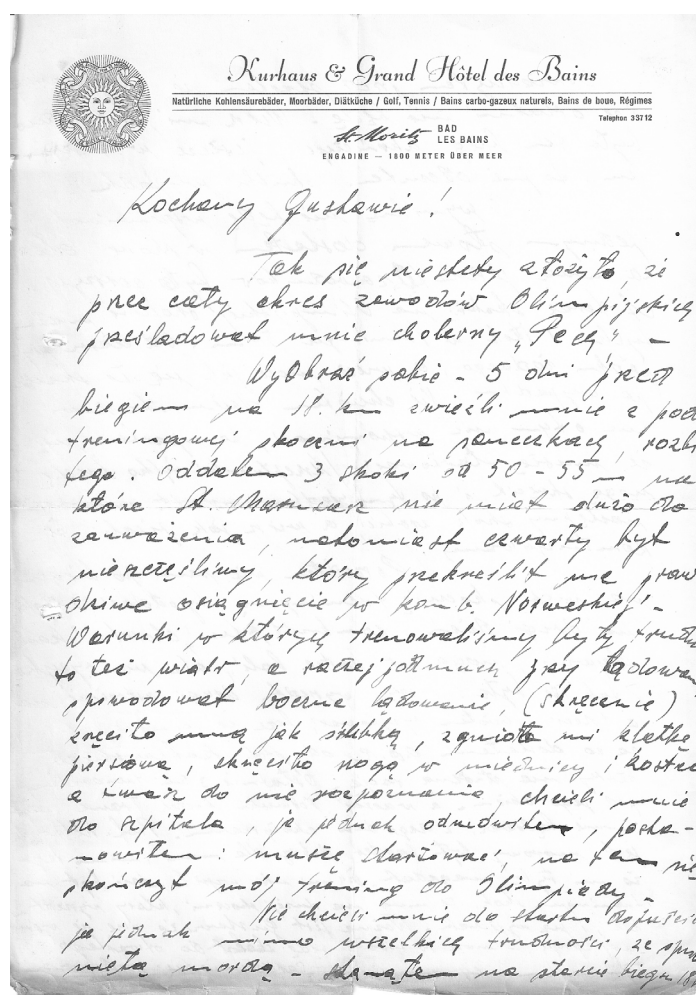

Fig. 6. List Leopolda Tajnera z Igrzysk Olimpijskich w Sankt Moritz (1948)

Źródło: Akta SN „Watra” 1947–1950 z zasobów Bogdana Śmigielskiego.

1 stycznia 1948 roku Leopold Tajner pisze list do Gustawa Koźdonia z przedolimpijskiego obozu kadry. Opisuje nie tylko fatalne warunki socjalne (brak mydła czy odzieży), ale złą jakość sprzętu, brak opieki medycznej oraz ogólnie nie najlepszą organizację. List z 3 stycznia jest już bardziej optymi-

⁴⁴ ABŚ, List SN Watra z 29 grudnia 1947 roku do Zarządu VI Okręgu Śląskiego PZN z informacją na temat postępu prac związanych z tworzeniem narciarskiej z Ciantorii, Akta SN Watra 1947–1950.

styczny. Zawiadamia w nim, że otrzymał nominację olimpijską⁴⁵. Następna korespondencja, z datą 2 stycznia 1948 roku, jest już pełna entuzjazmu – list pisany z hotelu w St. Moritz był pełen radości wynikającej z udziału w tak znaczącej imprezie.

Następny list – już po starcie na 18 km, a jeszcze przed otwartym konkursem skoków – był mniej optymistyczny. Otóż, w wyniku kontuzji podczas treningowego skoku, bieg narciarski (do którego Tajner został mimo kontuzji dopuszczony) zakończył się niekorzystnie dla niego, jak pisze zawodnik – „było jeszcze 10 gorszych ode mnie”⁴⁶.

28 stycznia 1948 roku Zarząd Sekcji zwrócił się do Powiatowej Rady Wychowania Fizycznego z prośbą o wsparcie budowy skoczni narciarskiej w Wiśle Malince, którą rozpoczęła SKN Wisła. Co ciekawe – przedstawiono też zaawansowanie prac. Otóż za kwotę 11 000 zł zakupiono materiał drewniany, przeprowadzono prace budowlane na zeskoku, nadbudowano garb o długości 20 m, za co zapłacono 48 000 zł. Jak podano w piśmie, koszty te pokryli członkowie zarządu SKN Wisła. Uznano, że przy oczekiwanym wsparciu finansowym prace nad realizacją skoczni mogą zostać ukończone do lutego 1948 roku. Sekcja rozwijała się bardzo intensywnie. 4 lutego 1948 roku do Mistrzostw Narciarskich Okręgu Śląskiego zgłoszono: do biegu otwartego na 15 km 4 zawodników, do skoków – 5, do kombinacji klasycznej – 3, do biegu zjazdowego – 9 zawodników i jedną zawodniczkę, podobnie w kombinacji alpejskiej, oraz 6 zawodników do slalomu⁴⁷. W sprawozdaniu Sekcji za rok 1947, złożonym 9 lutego 1948 roku, do Zarządu Głównego PTT podano, że w okresie 15 września 1947 roku do końca grudnia tegoż roku prowadzono co tydzień w Cieszynie i Golezowie zajęcia gimnastyczne przygotowujące do sezonu narciarskiego, w których przeciętnie uczestniczyło 15 osób. W okresie sprawozdawczym urządzono kurs narciarski dla początkujących, w którym uczestniczyło 8 osób, a przedstawiciele Sekcji wzięli udział w kursach sędziowskich, w wyniku czego 2 osoby uzyskały uprawnienia pomocników instruktorów, 3 osoby – instruktorów, a 3 – sędziów. Urządzono także 3 rajdy, w których uczestniczyło łącznie 17 osób, oraz 10 wycieczek z łącznym uczestnictwem 150 osób. Sekcja zorganizowała zawody narciarskie w Cieszynie w kombinacji klasycznej o Puchar Miasta z 32 startującymi oraz w Golezowie o Puchar Prezesa Oddziału Cieszyńskiego PTT, w których uczestniczyło 13 zawodników. Zawodnicy Sekcji startowali w 11 zawodach, uzyskując w Mistrzostwach Śląska wicemistrzostwo w zjeździe oraz 3 i 4 miej-

⁴⁵ ABŚ, *Pismo Leopolda Tajnera z dnia 3 stycznia 1948 do Gustawa Koźdonia*, Akta SN Watra 1947–1950.

⁴⁶ ABŚ, *Pismo Leopolda Tajnera [brak daty] z olimpiady w Sankt Moritz do Gustawa Koźdonia*, Akta SN Watra 1947–1950.

⁴⁷ ABŚ, *Pismo SN Watra do Wojewódzkiego Urzędu Wychowania Fizycznego w Katowicach z dnia 4 lutego 1948 r. ze zgłoszeniem zawodników do Mistrzostw Narciarskich Okręgu Śląskiego*, Akta SN Watra 1947–1950.

sce w kombinacji alpejskiej oraz 3 miejsce w Mistrzostwach Polski zarówno w kombinacji klasycznej, jak i w biegu na 18 kilometrów⁴⁸. Sumując działania organizacyjne, z dumą podkreślono uwieńczone powodzeniem starania o budowę skoczni narciarskich w Cieszynie i Golezowie oraz rozpoczęcie budowy narciarskiej trasy zjazdowej z Czantorii, której budowę planowano zakończyć w 1948 roku. W ramach propagowania sportów zimowych przeprowadzono 5 pokazów przeźroczy wraz z odczytami⁴⁹. 6 i 7 marca 1948 roku w Wiśle Malince odbyły się zawody narciarskie połączone z otwarciem skoczni narciarskiej. 7 marca odbył się otwarty konkurs skoków, a na zawody zapraszał Śląski Klub Narciarski – Oddział w Wiśle⁵⁰. W 1948 roku Oddział wznowił akcję zdobywania GOT, GON i KOT. 25 kwietnia 1948 roku SN „Watra” złożyła sprawozdanie o działalności w sezonie 1947/1948, tj. od 1 maja 1947 do 30 kwietnia 1948. W okresie sprawozdawczym głównym celem, jaki realizowali działacze Sekcji, była budowa nartostrady z Czantorii, w tym uzgodnienia, starania o środki finansowe oraz starania o budowę wyciągu. O ile budowa nartostrady rozpoczęta w 1947 roku miała szansę na ukończenie, o tyle budowę wyciągu związaną z kosztownymi dostawami ze strefy dewizowej odłożono na lata odległe. Dużo starań poświęcono na koordynację poczynań klubów narciarskich na Śląsku. Wśród osiągnięć sportowców SN „Watra” na przełomie 1947 i 1948 roku należy wyróżnić udział Leopolda Tajnera w Igrzyskach Olimpijskich w St. Moritz, gdzie w biegu na 18 km był 76, w skokach do kombinacji klasycznej – 20, a w kombinacji – 34. Na Mistrzostwach Polski rozgrywanych 18–23 lutego 1948 roku w Karpaczu Tajner był 8 w biegu na 18 km, w tymże biegu Wiesław Lazar był 40, w skokach do kombinacji Tajner był 16, a w kombinacji 7, w otwartym konkursie skoków Tajner zajął 7 miejsce, w biegu zjazdowym Jan Czudek był 25, Otan Paluch 29, a Józef Gembala 39. Lepsze miejsca zawodnicy ci zajęli w slalomie – Czudek 7, a Gembala 25. Znacznie lepiej zawodnicy SN PTT wypadli na Mistrzostwach Okręgu rozgrywanych między 28 lutego a 1 marca 1948 roku w Szczyrku. Tajner wygrał konkurs skoków, bieg na 18 km i kombinację klasyczną, Władysław Broda był 2. W biegu zjazdowym Paluch był 2, Czudek 3, a Tajner 4. Jan Czudek wygrał także kombinację alpejską i slalom specjalny. Na Śląsku zawodnicy SN PTT byli najlepsi. Dobre miejsca zajęli także juniorzy⁵¹.

Z inicjatywy Śląskiego Okręgu Narciarskiego w Katowicach Sekcja Narciarska „Watra” była w dniach 22–23 stycznia 1949 roku organizatorem zawodów

⁴⁸ ABŚ, *Sprawozdanie SN Watra z działalności za 1947 rok – pismo SN Watra do ZG PTT z dnia 9 lutego 1948 r.*, Akta SN Watra 1947–1950.

⁴⁹ ABŚ, *Sprawozdanie SN Watra z działalności za 1947 rok – pismo SN Watra do ZG PTT z dnia 9 lutego 1948 r.*, Akta SN Watra 1947–1950.

⁵⁰ ABŚ, *Zaproszenie skierowane przez Śląski Klub Narciarski na zawody w dniu 6 i 7 marca 1948 r.*, Akta SN Watra 1947–1950.

⁵¹ ABŚ, *Sprawozdanie SN Watra z działalności kapitana sportowego SN Watra w Cieszynie za sezon 1947/1948 z dnia 27 kwietnia 1948 r.*, Akta SN Watra 1947–1950.

narciarskich w Wiśle, a 30 stycznia w Istebnej. 30 stycznia 1949 roku w Zakopanem odbyły się Mistrzostwa Polski Młodzieży. W zjeździe w grupie A chłopców 10 miejsce zajął Władysław Tajner, w grupie C – 31 miejsce zajął Roman Roszko, a 37 Tadeusz Podkanowicz. Lepsze wyniki osiągnięto w biegach na 12 kilometrów. Tu Roman Heczko był 4, a Tadeusz Podkanowicz 22. Jeszcze lepiej wystartował Władysław Tajner w skokach w grupie wiekowej A – zajął 3 miejsce⁵². 2 lutego 1949 roku rozpoczęły się w Szczyrku Mistrzostwa Polski. Tu również odnotowano sukcesy. W slalomie męskim 10 był Otton Paluch, a 11 Jan Czudek, Leopold Tajner zajął 2 miejsce w otwartym konkursie skoków, a w biegu na 18 km był 5, zajmując 3 miejsce w kombinacji klasycznej. Dobre miejsca zajęli reprezentanci Watry w kombinacji alpejskiej – Otton Paluch 11, a Jan Czudek 12, a także Antoni Czepczner 7 w biegu na 30 km⁵³. 20 lutego 1949 roku rozegrano w Ustroniu Mistrzostwa Śląska w konkurencjach alpejskich. W kategorii seniorów w zjeździe Jan Czudek był 6, Otton Paluch 8, Eugeniusz Helak 11, a Jan Ciengiel 12, w kategorii juniorów – Roman Heczko był 3. W zjeździe w kategorii juniorów Roman Heczko był 6, a w kategorii seniorów Jan Czudek 9, Jan Ciengiel 10, Jan Koenig 17 i Eugeniusz Michalczyk 18. W 1949 roku odnotowano także aktywną działalność Sekcji Narciarskiej przy oddziale PTT w Cieszynie. Działalność sekcji została oceniona bardzo wysoko, zarówno w zakresie propagandy narciarstwa, jak i organizacji imprez. Sekcja w latach 1948 i 1949 zbudowała trasy zjazdowe z Czantorii i ze Stożka. Zawodnik Sekcji (który 15 października 1949 roku opuścił SN i zasilił wraz z takimi zawodnikami, jak: Jan Czudek, Beatryca Tajnerówna i Władysław Górniak, Sekcję Narciarską Klubu Budowlani Goleiszów przy Fabryce Cementu w Goleiszowie) – Leopold Tajner, osiągał znaczące sukcesy sportowe⁵⁴.

W lutym 1950 roku Stanisław Belon zrezygnował z funkcji prezesa „Watry”, uchwałą zarządu oddziału z dnia 9 marca 1950 roku prezesem SN został Gustaw Koźdoń. W latach 1948–1950 przygotowano i przeprowadzono w Polsce reorganizację narciarstwa sportowego. W jej wyniku oddzielono turystykę narciarską od sportu. Sport powierzono Sekcji Narciarskiej Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Sportu, turystykę narciarską zaczęła prowadzić Komisja Turystyki Narciarskiej ZG PTTK. Polski Związek Narciarski został rozwiązany w maju 1950 roku. W 1950 roku zawodnicy narciarze przeszli do zrzeszenia sportowego Ogniwo-Piast w Cieszynie. Uchwałą walnego zgromadzenia Sekcji Narciarskiej „Watra” z dnia 3 października 1950 roku głównym kierunkiem działania Sekcji stało się narciarstwo turystyczne. 12 października 1950 roku Nadzwyczajne

⁵² ABŚ, *Sprawozdanie SN Watra z działalności rok 1948 z dnia 15 marca 1949 r.*, Akta SN Watra 1947–1950.

⁵³ ABŚ, *Sprawozdanie SN Watra z działalności rok 1948 z dnia 15 marca 1949 r.*, Akta SN Watra 1947–1950.

⁵⁴ Centralna Biblioteka Górská, *Sprawozdanie Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego za rok 1949*, sygn. 1787, s. 19, 21.

Walne Zgromadzenie Oddziału postanowiło nie rozwiązywać SN „Watra”, a jedynie zaprzestać działalności sportowo-wyczynowej. Na tymże walnym zgromadzeniu podjęto uchwałę następującej treści: „Zjednoczyć ruch Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego i Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego przez stworzenie jednego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego”. Delegatami na Zjazd Zjednoczeniowy wybrano: Karola Kaletę, Wojciecha Buriana, Gustawa Koźdonia i Stanisława Sikorę⁵⁵.

W Sprawozdaniu z działalności PTT za okres od 3 IV 1933 do 31 III 1934 przedstawiono ideologię działalności Sekcji:

„Sprawę krzewienia narciarstwa traktuje Sekcja nasza nie jako zagadnienie czysto sportowe tylko widzi w niej jeszcze dziedzinę bardzo poważnej pracy społeczno-państwowej. Zespalając bowiem zainteresowania członków naszych około piękna gór, budzimy wśród sporego odłamu społeczeństwa szczerze umiłowanie własnego kraju i jego ludu, a przez to własnego Państwa. Rozwój zaś samego narciarstwa traktujemy jako poważny problem wychowania i usprawnienia fizycznego społeczeństwa⁵⁶.”

Dzisiaj, kiedy możemy podsumować działalność SN „Watra”, z pełnym przekonaniem możemy stwierdzić, że jej oddani działacze wypełnili tak zakreśloną misję.

Bibliografia

A. Źródła

I. Źródła archiwalne

Archiwum Muzeum Tatrzańskiego
Archiwum Oddziału PTTK Beskid Śląski w Cieszynie
Archiwum Prywatne Bogdana Śmigielskiego
Archiwum Prywatne Ryszarda Mazura

II. Źródła drukowane

Centralna Biblioteka Górská, *Sprawozdanie Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego za rok 1949*, sygn. 1787.
Sprawozdanie Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie za okres od 1 IV 1936 do 31 III 1937 oraz finansowe za rok 1936, Kraków 1937.
Sprawozdanie Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie za okres od 1 IV 1937 do 31 XII 1938, Kraków 1938.

⁵⁵ Archiwum Prywatne Ryszarda Mazura, *Rękopis K. Kalety, Zarys historii Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego Oddział Beskid Śląski w Cieszynie*.

⁵⁶ *Sprawozdanie Sekcji Narciarskiej „Watra” przy Oddziale PTT w Cieszynie*, [w:] *Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie za okres od 3 IV 1933 do 31 III 1934*, Kraków 1934, s. 40.

Sprawozdanie Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie za okres od 1 I 1938 do 31 XII 1938, Kraków 1939.

Sprawozdanie z czynności Zarządu za rok 1931, Rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego „Beskid Śląski” w Cieszynie.

Sprawozdanie z czynności Zarządu za rok 1933, Rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego „Beskid Śląski” w Cieszynie.

Sprawozdanie z czynności Zarządu za rok 1935, Rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego „Beskid Śląski” w Cieszynie.

Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie za okres od 3 IV 1933 do 31 III 1934, Kraków 1934.

Sprawozdanie Zarządu Głównego Oddziałów, Kół i Sekcji Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie z działalności Towarzystwa za czas od 1 marca 1928 do 28 lutego 1929, Cieszyn 1929.

III. Prasa

„Ilustrowany Kurier Codzienny” 1920

„Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego” 1910

„Przegląd Turystyczny” 1928

„Rocznik Babiogórski” 2011–2012, 2013

„Wierchy” 1948

B. Literatura

Dudzik W., Szatkowski W. (red.), *100 lat narciarstwa w Polsce – historia SN PTT 1907 w Zakopanem*, Zakopane 2007.

Kapłon J., *Z kart historii 1910–1950. 100 lat Oddziału PTT-PTTK „Beskid Śląski” w Cieszynie 1910–2010*, Cieszyn 2010.

Kapłon J., *Zarys historii Oddziału PTT w Sanoku. Osiemdziesiąt lat zorganizowanej turystyki w Sanoku*, [w:] *Od PTT do PTTK*, Sanok 2009.

Krygowski W., *Dzieje Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego*, Wydawnictwo PTTK Kraj, Warszawa – Kraków 1988.

Krygowski W., *Zarys dziejów polskiej turystyki górskiej*, Sport i Turystyka, Warszawa 1973;

Kulczycki Z., *Zarys historii turystyki w Polsce*, Sport i Turystyka, Warszawa 1997.

Migrała L., *Od Towarzystwa Turystycznego „Beskid” do Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego „Beskid” w Nowym Sączu 1906–2006*, Nowy Sącz 2009.

Migrała L., *PTT i PTTK w Krynicy w latach 1924–2009*, Krynica Zdrój 2009.

Młodzikowski G., Ziemiński J.A. (red.), *Narciarstwo. Zarys encyklopedyczny*, Sport i Turystyka, Warszawa 1957.

Abstract

„Watra” Ski Section of the Branch of the Polish Tatra Association “Beskid Śląski” in Cieszyn during the 1920(1921)–1950

Established in 1873 the Galician Tatra Society, a few months later adopted name the Tatra Society, and finally, after the creation of independent Polish state – the Polish Tatra Society, at the beginning of the twentieth century formally organized Polish skiing movement, in 1907 forming the Zakopane Skiing Branch, which in 1911 became the Ski Section of the Tatra Society. In a short time ski sections of local branches of the Tatra Society began to emerge. In 1920, the board of one of them – the “Beskid Śląski” Branch from Cieszyn, brought to life its skiing section called the “Watra”. This section was active within the scope of the “Beskid Śląski” Branch until 1950, and is still active as a part of the Polish Tourist and Sightseeing Society in Cieszyn. Members of the “Watra” conducted countless activities: courses, seminars and excursions, making this ski sections one of the most important between ski sections of the Polish Tatra Society. It was not only promoting ski tourism in the mountains, but also has taken measures to develop competitive skiing. Training successive generations of skiers, participation in and organization of numerous ski competitions and construction of ski jumps and also one of the first downhill ski slopes (Czantoria in the Silesian Beskid) is the lasting achievement of “Watra”. Among its accomplished members is Leopold Tajner, multiple champion in different age categories in cross-country and ski jumping and Winter Olympics participant.

Keywords: history of skiing. Polish Tatra Society, Polish Skiing Association, Gustaw Koźdoń, Leopold Tajner.